

Tedaj le pravično!

Poslednjič še eno vprašanje: Mi Krajnci smo se že po več potih potegnili za napravo vseučeliša (Universität), katero smo že nekaj imeli, in v katerim spoznamo nar močnejši podstavo napredovanja učenosti in vednosti v duhu domorodnim. V vsaki deželi pa ne more vseučeliše biti, in srečni bomo, če se za vseh slovenski narod eno napravi. Ljubljano čislamo za serce slovenskih dežel, in to čast zaslužiti si bojo rodoljubni Krajnci vedno prizadevali. Povejte nam pa, dragi gospod! ali se je pri Vas kaj storilo za to vsim Slovencom namenjeno napravo? Ali se je položila kakošna prošnja za to na Dunaj? ali se morebiti še le bo? Zadnji čas bi bil.

Tedaj le pravično! Saj toliko nam perzanesite, da mi Kranjci nismo sami vsiga krivi, če ni vse tako, kakor prav domorodec želi, — in da nam Krajncam samim vsiga nikar ne nakladajte!

Sicer nam pa nikar za zlo ne vzemite, da smo ravno tako odkritoserčno govorili, kakor ste Vi v 56. listu Slovenije pisali.

Novičar iz Ljubljane.

Razun silno žalostne novice, da je g. Mažgon, učenik pravdoslovja in c. k. kriminalni aktvar, hudo hudo zbolel, nimamo iz Ljubljane ta teden nič posebnega oznaniti. Bog ohrani domovini eniga njenih nar vredniših mož, in mu daj ljubo zdravje spet! — Šole bodo kmalo pri kraji, in željno pričakujemo oznanilo novih šolskih naprav za prihodnje léto. — De ne bo Novičar prekratek, moram častitim bravcam smešnico povedati, da je te dni Lloydov dopisnik p. po naših vošilih tri dela ali fakta iz Ljubljane svetu oznanil! „Drei Worte nenn' ich euch inhaltschwer“ etc. In kakšne fakta so neki to? bojo bravci radovedno prašali.

Biba leze, biba ni —

Tovor nese, — kôza ni.

Če so časopisni spisi fakta, so tudi v ganjke v praksi fakta. Pa dajmo veljati, da so časopisni spisi fakta, — kakšne fakta so neki, ki jih p. oznanil? En pregrešen faktum je Novicam denunciral, drugi faktum nemškemu Ljublj. časopisu, tretji pa Slovenii. Od poslednjih dveh časopisov nam ne gré govoriti, ker mu bosta že g. vrednika sama odgovorila, če sta „Lloyda“ brala in za vredno spoznala, mu kaj odgovoriti. Mi bi mu ne bili nič odgovorili, ako bi nam ne bil p. posebno lepe prilike dal, mu enkrat njegovo maškaro popolnoma iz obraza potegniti in svetu pokazati, kako nesramen, zraven tega pa tudi kako nespameten natolcevav je pleno titulo p. — Pregrešin faktum Novic imenuje, da so v 8. letšnjem listu en spisek natisnile, ki zoper ministersko vošilo Krajncam odsvetuje, za Frankobrodski zbor poslance voliti. To je tista neizrečena pregreha, od katere je p. že v Gracarci kvasil!! Gosp p! ali ne veste, da je ravno naš ponos (Stolz), desmo to že poprej storili, kar je naše ministerstvo nekoliko pozneje oistro ukazalo. In — ali ste pozabili, da je neke tedne poprej pomnoženi odbor naših deželnih stanov z gosp. predsednikom vred še veliko več storil kakor mi, ker je v imenu krajnske dežele pismo zložil in to pismo presvitlimu Cesarju poslal, v katerim s krepko besedo prosi: „da naj se vsi avstrijski poslanci iz Frankobroda nazaj pokličejo.“ Kakor de bi danes bilo, se še vém spomniti tega zbora 13. dan listopada 1848, v katerim sim jez predlog storil, da naj pomnoženi deželni odbor zavoljo nevarnosti, ki Avstrii iz Frankobroda žuga, Cesarja prosi, da naj se Krajnski poslanci nazaj pokličejo. Na to je g. grof Andrej Hohenwart,

c. kr. dvorni svetovavec in ud tega zbora, besedo poprijel in rekel: Ja! jez grém še dalje in predlog storim: da naj se sploh vsi avstrijski poslanci iz Frankobroda nazaj pokličejo“ — in enoglasno je poterdil z gosp. predsednikom vred deželni odbor ta predlog g. grofa And. Hohenwarta, — in g. baron Kodelli, referent, g. grof Hohenwart, g. vitez Kreueberg in jez smo bili od zbora izvoljeni, pismo na presv. Cesarja sestaviti, ki je šlo s to prošnjo na Dunaj. Če ga hočete brati, ga najdete v dokladi lanjskih Novic. — To je bil faktum, prav faktum, in sicer faktum po volji velike večine Krajncov. Zakaj ne natolcujete (verdächtigt) tega zbora, ki je še veliko več storil zoper vošilo ministra? Zakaj natolcujeta le uboziga vrednika, ki je le nekatere nedolžne spise v svoj list vzel, ki so bili le besede in ne faktum? Morebiti zavoljo tega, ker je bil mesca svečana še ravno tistih misel, kakor mesca listopada, zato ker se tudi okoljšine niso clo nič spremenile?! Če ste Vi, p. petelin na strehi, kateri se vsak dan po vsakim vetrčku drugači obrača, ne morete vunder kaj taciga od pošteniga vrednika terjati. Kaj bi bravci od taciga vrednika sodili? Novice kakor sploh vsi Ljubljanski časopisi imajo ta nadpis vsih Slovincov na čelu: Močna, edina, samostalna, svobodna Avstrija z enakopravnostjo vsih narodov! Za to smo stali v nar nevarniših časih; kdor ne verjame, naj preišče vse dela Slovincov, in naj prebere vse časopisne liste, — za to pa se bomo tudi poganjali skozi in skozi, ker nam je vstava naša postava. — Nespametno je tedaj, da nas p. natolcuje, in se tako nevedama v zadrego zaplête, da tudi druge visoke gospode natolcuje, katerih se natolcvati gotovo boji! — Poslednjič hvali gosp. p. Krajnsko ljudstvo, da se nič ne vdeleži teh djanj (Facta), katere nam očita — pa revček s tem spet kaže, da ne misli dalje, kakor seže. Krajnci so očitno pokazali, da se radi vdeležijo dobrih del — saj so le malokje volili poslance v Frankobrod, zato ker so že davnej spoznali, kar se je poslednjič zgodilo, in kar bi bili trije krajnski poslanci javalno vbrani. — Poslednjič moram Krajncam imenitno novico oznaniti, da se je zdej vunder enkrat en politiško-omikan mož najdel, ki iz Krajnskiga v neki nemški časopis v Gradec (Constit. Zeitung aus Steyermark) dopise pošilja, kateri brez enostranosti pravico govori, in ki bo vunder tudi iz Krajnskiga kaj družiga povedati vedil, kakor nesramne in lažnjive kvante, ki nimajo ne nôge ne glave.

Vrednik.

Novičar iz mnogih krajev.

Cesar so se namenili k Banovi armadi v spodnje kraje Ogerskiga podati, pa bojo vunder to pôt opustili, ker jim je od več strani odsvetovano bilo, se nikar v nevarnost taciga popotovanja podati; sliši se, da jim je tudi Radecki zavoljo tega pisal in to pot odsvetoval. — Poslednji teden je prinesel veliko imenitnih novic iz Ogerskiga, da je avstrijsko-rusovska armada Ogrena več krajih premagala in jim imenitne mesta vzela; 3. dan t. m. so dobili Rusje Debrecin, eno poglobitniših Ogerskih mest, v posést; prebivavci tega mesta so se prostovoljno Rusam podvrgli; 11. dan je bil pri Komarnu hud boj, v katerim je naša armada premagala; gotovo je, da ste tudi Buda in Pešt v posesti naše armade; Kremnico in Štavnico, kakor Sibirin, so tudi Rusje posédli. Pravijo, da nar več moč ogerske armade stoji poleg Komarna v taboru, z rôvi (šancami) močno obdanim. V Komarnski terdnjavi zapoveduje zdej Juri Klapka; iz terdnjave molé črne in bele bandera v znamenje, da se hočejo vojaki v terdnjavi na smert in življenje vojskovati. Tudi

Petrovaradin imajo še Ogri v oblasti, pa vojakam v ti terdnjavi posebno za kurjavo tako hudo gré, de morajo strehe podirati, de imajo s čim kuriti. Pri Titelu da general Knižanin rove kopati; ta kraj je zato imeniten, kér se kaže, de misli puntarski general Bem tukaj predréti. Ban se pomikuje proti Segedinu in se misli z Rusi, ki marširajo iz Erdeljskiga in Banata, združiti in Segedin napasti. Med Bajšam in Topolam je 7. dan t. m. Ban Ogre tako razbil, de ne eden ni vtekel. — Košut je s svojo vlado zdej v Velkim Varadinu, ki je močno vterjen in s živežem preskerbljen tabor, kjer Ogri noč in dan vsakere sorte orožja delajo. Košut je unidan rekel: „de hoče zmagati ali umreti, njegovo življenje mora neomadeževano v zgodovinskih bukvah zapisano stati; tedaj noče ne uiti, pa tudi s svojo roko se ne ob življenje pripraviti(?)“ Ogerski general Dembinski, od Rusov od Tartranskih gorá spoden, ni več vikši vojskovodja, ampak stoji pod vodstvom Mešarosa. — V Ljubljanskih nemških Novicah smo v saboto brali veselo oznanilo feldvebeljna Mihela Knafliča iz bolnišnice v Radgoni na Štajarskim, kteriga so njegovi znanci že mertviga mislili, zato ker je bil tudi v tisti bitvi pri Komarnu 26. mal. travna, od kodar smo slišali, de jih je toliko našiga krajnskiga regimenta smert storilo. Naš rojak Knaflič, iz Mojstrane na Gorenskem domá, piše svojimu prijatlu, de jih ni toliko padlo, kakor so nam žalostne novice oglasile, ampak več jih je od Ogrov le vjetih bilo (2 stotnika, 1 lajtnant, on in pa še feldvebel Markuta, 14 korprolov, 16 podkorprolov in 270 prostákov ali gmajnarjev). 2 mesca je bil v terdnjavi vjet; 10. rožnika je srečno všel in se na pol mertev 4. dan t. m. v Radgono priplazil, od kodar bo drugikrat več pisal. Sliši se, de je Radecki ukazal, de se ima mesto Milan vtaboriti. Radecki je zdej v Monci, in je Sardinam, ki se še zmiraj branijo, vojskini dolg plačati in mir dogotoviti, zadnjo odlogo dal, svojo dolžnost storiti; če ne, bo on v Turinu, Sardinskim poglavitnim mestu sam mir dokončal. In Radecki je mož beseda. Ž njim in z njegovo armado se ne dajo burki vganjati! — Rim je padel — Francozam v oblast 3. dan t. m. Sliši se, de francozko in avstrijansko ministerstvo se zdej menite, ktere kraje boste zedinjene s svojima armadama obsésti dale, dokler se ne vséde spet Papež na Rimski tron. — Danci in Nemci v Šleswig-Holsteinu so se spet v vojsko zaplétli, in pri Fridericii so Danci zmagali. To je nova zadréga za Prajsovskiga kralja. — Scer je pa na Nemškem punt že večidel pri kraji. Premagani puntarji so se zlo v Švajco vèrgli. — Na Vorarlberski (Tiroljski) méji stoji okoli 12,000 mož naše armade, ki je posebno iz Laškiga sèm prišla. — Ban Jelačić ne bo kmalo vedil kam z darovi, ki jih dobiva. Komaj smo slišali od sreberniga sčita (Schild), ki mu je namenjen, se že spet nabirajo doneski za krasni méč, kteriga mu hoče družba njegovih spoštovavcov v Zagrebu v spomin njegovih slavnih dél podariti. Vsi spoštovavci Bana so povabljeni, svoje doneske v Zagreb poslati. Na eni strani meča bo vpis v latinskem jeziku: „Baronu Jelačiću Buzimskimu, banu, hvaležna domovina, v létu 1849“ — na drugi strani pa navadna poslovica bana v horvaškem jeziku: „Što Bog dade i sreča junaška“, to je po slovensko: „Kar Bog da in sreča junaška“. — Cesar s svojimi ministri so dali 7. dan t. m. en ukaz za Horvaško in Slavonsko, en ukaz pa za Ogersko deželo: de naj se grajšinam, ktere povzdignjeni pa še ne odškodovani desetini in tlaki veliko

škode terpé, nekoliko plačila berž na ta dolg naprej odrajta. tako naj se tudi duhovnam zguba desetine z nekolikšnim pred plačilom polajša. — Naš minister pravice in notranjih oprav je neizrečeno priden; dan na dan razglasuje zdaj za eno zdaj drugo deželo nove postave za odkškodovanje gruntnih davkov in za napravo sodnjiških deželnih gospósk; kmalo bojo mende prišle tudi naše dežele na versto. — Nova naprava učenja v latinskih šolah je bila mende pretečeni mesec pri ministerstvu uka dokončana; za vsakteri uk bo prihodnjič posebin učenik. Komej že pričakujemo novih šolskih naprav za vse šole. Pravijo, de bo Dr. Hye minister úka. — Minister Stadion še ni zdrav, in se je unidan s svojim bratom in zdravnikom na Česko podal, od kodar se misli v kako mórsko kopvo podati. — Tudi minister kmetijstva g. Tinnfeld je zbolel, in se bo, ko bo kolčikanj boljši, za nekoliko časa na Štajersko podal, se pokrepčat. — Te dni so na Dunaji spet za 1,550,000 gold. razsterganih bankovcev sožgali, ki niso bili za nobeno rabo več. — Novi bankovci za 6 in 10 krajc. so že tudi v Ljubljani. — Bere se, de je Fúster iz Hamburga, kjer je dozdej bil, v Brüssel v Belgijo zbežal. — V Pragi je kolera precej huda; pobrala je poredama tudi 5 bogoslovcev v duhovšnici, kjer so staniša premalo zračne. Na Štajarskim kolera ni huda večidel merjejo le delavci na železnici, kar pa ni čuda.

Priporočilo novih bukev za mladost.

Hvale vredna misel gosp. Lerherja, bukvarja v Ljubljani je bila, de je dal bukve slavniga Jaisa v slovenski jezik prestaviti, kterim se pravi: „Zgodbe in povésti polne lepih nauk za otroke, pa tudi za odrasene ljudi.“ Hvale vreden je pa tudi slovenski jezik bravcam Novíc dobro znaniga gosp. Cegnarja, v kteriga je imenovane bukvice iz nemškiga lepo prestavil. Z dobro vestjó jih tedej zamoremo slovenski mladosti, posebno pa za šolske darila priporočiti. V nemškem so bile te bukvice že 26krat natisnjene; nadjamo se, de se bojo tudi v slovenski obleki vsacimu prikupile in de se bo kmalo drugi natis potreboval. Tudi bukvtiskár se je dobro obnesel, in kér 2 zvezka v ene bukvice lično zvezana le 20 krajc. veljata, jih priporočuje tudi nizka cena.

Kratkočasnica.

Pri pôstni pridigi so neki gosp. fajmošter takó milo pridigovali, de je vse jokalo, samo eden ne. Ko ga vprašajo, zakaj de se pa ti nisi jokal? jim odgovori: „Sej nisim iz te fare.“

Oznanilo

udam c. k. krajnske kmetijske družbe.

Semtertjé se je slišalo že vprašanje: zakaj de kmetijska družba ne napravi po sklepu poslednjiga velkiga zbora podružnic po deželi? Na to vprašanje oznanimo častitim udam kmetijske družbe, de po sklepu veliciga Dunajskiga kmetijskiga zbora naj se podružnice napravijo po novo napravljanih deželnih kantonih. Kér pa novi kantoni še dosihmal niso napravljeni, tedaj tudi dosihmal podružnic nismo mógli vstanoviti. Berž pa, ko se bo to zgodilo, bomo s pomočjó blagih udov kmetijske družbe vstanovili družbine podružnice.

Dalje se da častitim udam še tudi na znanje, de ravno zdej je poslednji zvezek nemškiga kmetijskiga letopisa (Annalen) na svitlo prišel in bo med ude razdeljen, za kteriga gré po družbinih postavah v povračilo tiskarnih stroškov 1 gold. odrajtati.

Odbor krajnske kmetijske družbe v Ljubljani 10. maliga serpana 1849.

Današnjimu listu je pridjan 26. dokladni list.